

Találkozunk Jézussal

Az elsőáldozásra és első gyónásra való felkészítés

Középiszkolai tanár, hitoktató és mindenekelőtt három gyermek édesanyja vagyok. Pedagógusként, hitoktatóként és szülőként egyaránt fontos előzménynek tekintem a cserkészletben való részvételemet. Nagyon mélyen hatott rám a mozgalom szellemisége, irányelvei, módszerei. Hitoktatóként is rengeteg ötletet meríték a cserkészletből. Iskolai és plébániai munkámat egyaránt a cselekedve tanulás alapelveinek felhasználásával tervezem-szervezem. Tavaly óta lelkigondozóként is tevékenykedem.

A kisgyermekemmel otthon töltött évek alatt fogalmazódott meg bennem, hogy a hitre nevelést minél korábban el kellene kezdeni, és nem csupán családi keretek között, hanem a tágabb környezetünkben élő gyermekekkel is foglalkozva.

Miután hitoktatói képezést szereztem, óvodásokkal kezdtem foglalkozni, majd ahogy növekedtek, elérkeztünk a szentségek vételéhez is. Láttam néhány olyan elsőáldozási felkészítést, amely nem hagyott nyomot sem a gyermekekben, sem a szüleikben. Sokat töprengtem, hogyan válhatna személyessé ez a készülődés. Megtapasztaltam a gyerekek fogékonyságát, nyitottságát, és szomorúan szembesültem azzal, hogy mennyire kevesen maradnak meg a templomban vagy a hittanórákon az elsőáldozás után.

Sok családdal, nehéz helyzetben lévő gyermekkel ismerkedtem meg a hitoktatás során. Az első évben néhány gyerek szülőjét nem is tudtuk elérni; sem levélre, sem üzenetre nem válaszoltak. Volt, akit az iskolában vagy az utcán kaptam el, mert az általam kért, a szülővel átbeszélendő feladatokat sosem készítette el a gyermek. Az elsőáldozási felkészítés a gyerekek jó része és szüleik számára egyaránt csupán egy óra volt a többi közül, ha egyáltalán tudtak róla. Sok gyermek rendezetlen családi háttérű, éppen válófél-

ben lévő szülők csemetéje volt, vagy a nagyszülő gyámsága alatt állt, mert a szülei nem tudták nevelni. Velük különösen nehéz volt foglalkozni, és felkészíteni őket az Istennel való találkozásra.

Ebben a nagy eltéréseket hordozó közegben személyes megszólításon alapuló, komplex felkészítésnek éreztem szükségét, amely egyszerre szól a szülőknek és gyermekeiknek, és közösen is megérinti őket, vagyis a kapcsolatukat is erősíti.

A szülők közül többen megkerestek, ha gondjuk volt a gyermekükkel, és házassági problémákkal is jöttek hozzám. Vagyis már nem csupán hitoktatóként, hanem segítőként is fordultak hozzám. Ezzel szembesülve igazolva láttam a minél személyesebb, „lélektől lélekig” ható felkészítés szükségességét, melynek alapja a személyes megbecsülés és a másik teljes elfogadása

Az utóbbi esztendőknél már „eredmények” is látszanak, hiszen minden felkészítő folyamat után akadnak lelkes újoncok, keresők, akik a templom közelében maradnak, sőt többen komoly feladatokat is vállalnak, vagyis lassacskán betagozódnak a közösségbe.

A lelkigondozói képzés legfontosabb hozadéka számomra az, hogy új szemmel tekintek az emberekre, és a mondataik mögé próbálok látni, hogy megértsem, mi motiválhatja őket. Arra keresem a választ, hogy egy-egy furcsa reakció mögött milyen korábbi rossz élmény, tapasztalat, emlék húzódhat meg, amelyet még nem tudott feldolgozni az illető. Konkrét példa minden évben, hogy a szülők egy része nem akar templomba jönni. Gyermekekük felkészítését kérik és támogatják, de kiteszik a gyermeket a templom elé, majd érte jönnek egy óra múlva. Igyekszem rákérdezni, hogy mi az oka az ellen-szenvüknek. Sok gyermekkori sérülésre derül fény ilyenkor. Az egyik szülő például túl bűnös-

nek érezte magát, ezért nem akart belépni a templomba. Ma már lelkipozítói füllel hallgatom őket, próbálok nekik segíteni megoldásaik megtalálásában, és elfogadó, személyes légkört teremteni a felkészítő alkalmakon.

A SZENTSÉGEK JELENTÉSE

„Egy általános meghatározás szerint a szentségek Istennel való találkozásunk jelei. Egyrészt tehát személyes találkozásról van szó, ami a Szent Isten és az ember közt jön létre, másrészt ennek a találkozásnak megvan a tipikusan emberi arca, vagyis jelek útján fejeződik ki, és így lesz látható és fogható.”¹

A szentségek Isten szeretetének látható jelei a világban. A ma emberében gyakran felmerül a kérdés: miért van szükség ilyen jelekre; Istenhez tartozásunkat, a vele való kapcsolatot hogyan segítik, befolyásolják a szentségek?

Az ember ősidőktől fogva „ismerte” Istent, hiszen nagyon hamar világossá vált számára, hogy a melegen sütő nap, a termést növelő eső, a vihar, a születés és a halál, valamint az idő haladásának jelenségei mögött van Valaki. Az ember ősi vágya kapcsolatban lenni ezzel a Valakivel. Az Istennel való találkozás emberileg felfogható és tapasztalható módon szimbólumok, jelek útján történhet.

A szentségek is ilyen jelek, és az Istennel való kapcsolatot erősítik, teszik láthatóvá. Az ember a szentségek vétele által aktív részesévé válik az Istennel való kapcsolatnak, hiszen ő lép az Isten felé: találkozni akar vele, magához akarja venni, ölelni, próbál megérinteni valamit az isteniből, a Felfoghatatlan felfogható részével találkozni.

A szentségek igazi jelentőségét Jézus Krisztus személyén keresztül érthetjük meg igazán. Ő ugyanis az Isten szeretetének megtestesült jele és valósága, aki egyrészt azért jött a világba, hogy helyreállítsa Isten és ember megsérült kapcsolatát, és az embert az isteni élet részesévé tegye, másrészt azért, hogy tanúságot tegyen Isten atyai szeretetéről. Emiatt Krisztust összszentség-

nek is nevezhetjük. Benne testté lett a láthatatlan Isten és a láthatatlan kegyelem.

Krisztus halála után az egyház látható közösségének szentségi küldetése van, vagyis láthatóan jeleznie kell a világ számára az isteni kegyelmet, szeretetet. „Az egyház Krisztusban mintegy szentsége, vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének.”² A katolikus egyházban hét szentségről beszélünk, melyek különleges jelei Isten jelenlétének és szeretetének. „A szentségek a gyógyító, tehát eleven és életet adó Istennek a jelei, aki úgy akar velünk bánni, mint Jézus.”³

A hét szentség (keresztség, Eucharisztia, bűnbocsánat, bérmálás, házasság, egyházi rend, betegek kenete) az élet fontos eseményeihez kapcsolódik. A jeles életesemények (születés, felnőtté válás, házasság, papi hivatás stb.) minden kor embere számára fontos történések voltak. Ezeket erősíti és szenteli meg a keresztség, a bérmálás, a házasság és az egyházi rend szentsége. E szentségeket a házasság kivételével csak egyszer lehet felvenni. Rengeteg népszokás, mágius cselekedet, valamint beavatási szertartások jelzik, hogy az embernek mindig óriási igénye volt e kiemelt élethelyzetek megünneplésére, tartalmas átélésére. Az istenség erejéből, nagyságából, biztonságából kívánt így részesülni.

A másik három szentség a hétköznapi meg-szentelői, segítő erőforrásai, melyeket többször is magunkhoz vehetünk. Az Eucharisztia erőforrás, mennyei táplálék, a bűnbocsánat és a betegek kenete a megtisztulás és a gyógyítás szentségei.

„Jézus történetére és saját életünkre is emlékeztetnek a szentségek. (...) Összefonják e kettőt: Jézus életét a miénkel.”⁴

A SZENTSÉGEK VÉTELÉRE VALÓ FELKÉSZÍTÉS HAGYOMÁNYA A KATOLIKUS EGYHÁZBAN

A legkorábbi beavatási, azaz keresztelésre felkészítő folyamatról az Apostolok cselekedeteiben

1 Babos I.: Szentségek. In Alszegehy Zoltán – Nagy Ferenc (szerk.): *Teológiai vázlatok*, Szent István Társulat, Budapest, 1983, 81. ■ 2 Tomka F.: *Lelkipásztori szentségtan*. Szent István Társulat, Budapest, 2002, 34. ■ 3 I. Baumgartner: *Pásztorálpszichológia*. Párbeszéd (Dialogus) Alapítvány – Semmelweis Egyetem – Hid Alapítvány, Budapest, 2006, 617–618. ■ 4 I. Baumgartner, i. m. 618.

olvashatunk. „Tartsatok bűnbánatot (...) keresztelkedjék meg mindegyiktek!” (2,37–41).

Itt felnőttekről van szó, és nem gyermekekről. Ha gyermeket is kereszteltek, akkor azért tették, mert az egész család kereszténnyé lett. A keresztelés előfeltétele, megelőző mozzanata természetesen a megtérés volt. A keresztelés értelme kezdettől fogva az új ember születése és a régi eltemetése volt.⁵

Ekkor még nem vált szét a kereszttség és a bérmálás, bár előfordulnak utalások az Apostolok cselekedeteiben a Szentlélek eljövételére a kereszttség felvételétől eltérő időpontokban is. Az őskeresztény időszakban virágzott a katekumenátus intézménye, amely nagyon komoly beavatási szertartás volt, szigorú feltételekkel. Csak felnőttek lehettek katekumenek, hiszen a korabeli felfogás szerint a keresztény életforma melletti döntésre csak érett elhatározás eredményeként juthat el valaki.

Tertullianus kifejezetten helyteleníti a gyermekkereszttséget, hiszen szerinte a szentség felvétele tudatos állásfoglalást kíván.⁶ Nézetei azonban nem találtak sok követőre az egyházban.

Szent Jusztinosz Apológia című művében utal a katekumenátus intézményére. „A keresztény, krisztusi tanítás ezért sokkal egzisztenciálisabb volt, mint bármely más tan, mert az élet átalakítását követelte. (...) A tanító Krisztus több mint pusztá példakép. Benső, segítő, inspiráló Erő is, mert az evangélium tanító Jézusából az isteni Logosz beszél.”⁷

Szent Ágostontól, azaz a IV. századból származik a katekumenátussal foglalkozó legfontosabb tanítás, mely a „fej” és a „szív” formálását egyaránt nagyon fontosnak tartja a megtérés érdekében. Az ő írásaiban rajzolódik ki legjobban a katekumenátus négy fázisa: az evangelizáció, a katekumenátus, a kereszttség előtti tisztulás és a szentségek felvétele utáni katekézis. A témához kapcsolódó legfontosabb műve *A képzetlenek neveléséről* szóló írás. Ágoston javasolja, hogy egyenként foglalkozzanak minden katekumennel, hogy szándékuk komolyságáról, hitbeli érettségükről meggyőződhessenek.⁸

A kereszténység államvallássá tétele után a megtérések száma egyre csökkent, a beavatási feltételek egyre enyhébbek lettek, a VI. századtól pedig elterjedt a gyermekek keresztelése. A katekumenátus intézménye lassan elhalt.

Fontos még megemlíteni, hogy a szentgyónással járó bűnbánattartás szigorú feltételei elbátortalanították az embereket a szentség vételétől. Sokan csak életük utolsó szakában vették fel a kereszttséget, mert nem akarták vállalni a gyónást.

A népvándorlás idején sok új nép érkezett Európába, amelyek vezetőik hatására, sokszor politikai okból vették fel a keresztény hitet. A tömeges keresztelések előtt semmilyen felkészítés nem volt a szentség vételére, vagy csak minimális, például egy nagyböjtnyi időszak. Az emberek többsége igazi alapok nélkül vette fel a kereszttséget, az új vallás gyakran keveredett saját ősi hitvilágukkal.

A sok háború és a járványok miatt egyre kevésbé volt fontos az evangélium terjesztése. Bár hatalmas templomok, csodás gótikus katedrálisok épültek, az óriási terekben a miséző pap egyre távolabb került a hívektől. Míg az ősegyház katekombákban lezajlott liturgiája bensőséges hangulatú volt, a középkor embere nem is értette, hogy mi történik a távoli oltárnál. A többség nem tudott olvasni, így a falfreskók váltak a „szegények bibliájává”. A szentségek vételére való felkészítés egyre személytelenebbé vált, a bérmálásra akár kisgyerekek is jelentkezhetek. A hit átadásának fő helyszíne a prédikáció lett. A hitre tanítás a kolostori iskolákban folyt, ahol csak kevés gyermek tanulhatott. Az élményszerű és a példaadásból fakadó hitre nevelés teljesen háttérbe szorult, helyette a katekizmusok bebefláztatása, memoriterek bevésetése zajlott. A IV. lateráni zsinat 1215-ben az értelem használatához kötötte, vagyis a hetedik életév táján tartotta legmegfelelőbbnek az elsőáldozást, amikor a gyermek megfelelő oktatás után már különbséget tudott tenni az Eucharisztia és az egyszerű kenyér között, illetve már képes volt a gyónásra. Nem volt egységes felkészítés a szentség vételére. Helyi szinten, plébániákon, kolostorokban és az is-

5 Fogassy J.: *A katekumenátus kézikönyve*. Szent István Társulat, Budapest, 2005, 18. ■ 6 Uo. 21. ■ 7 Uo. 21. ■ 8 Uo. 23.

kolákban zajlott az oktatás. A XX. század elején általában kilenc–tizenegy éves kor táján bocsátották elszálladozóhoz a gyermekeket. A katolikus egyház tehát az értelem használatához és a gyónáshoz kötötte az elszálladozást, de nem kívánta meg hozzá az Eucharisztia misztériumának „teljes” megértését.⁹

A helyzet a XX. században, a II. vatikáni zsinat után változott meg jelentősen. Ekkor újra bevezették a katekumenátus intézményét, vagyis visszanyúltak az ősegyház gyakorlatához.

A régi-új felfogást Krisztus-központúság jellemzi, vagyis a katekézis tárgya elsősorban Jézus élete, tettei, tanítása, de Krisztus maga a katekéta is, aki emberi közvetítőként keresztül tanít. A hit elmélyítésének kisgyermekkorától az élet végéig kell tartania.

A katekumenátus intézményéről szóló dokumentum első változatát 1966-ban adták ki a lekipásztoroknak, és 1972-ben jelent meg a *Felnőttek beavatása a keresztény életbe* (OICA) című dokumentum. Magyarországon 1999-ben vezették be a katekumenátust.

Rengeteg idő telt el az ősi alapok lerakása, a személyes bevezetés ősegyházi rítusának kora óta. Manapság újra elkezdjük felfedezni az emberközpontú szentségi bevezetést mind a felnőttek (szülők), mind a gyermekek részére. Sok pap és hitoktató hisz abban, hogy minden korosztály számára csak a személyes megszólításon alapuló szentségi felkészítés lehet a jövő útja.

AZ ELSŐÁLDOZÁS ÉS ELSŐ GYÓNÁS LÉLEKTANI HÁTTERE

Az iskolába kerülés idején, hétéves kor körül új szakasz kezdődik a gyermek életében. A hitfejlődés szempontjából a mitikus-literális hit időszak ez.¹⁰ Nagyon fontosá válnak a családban, társas közösségekben elhangzott történetek, melyeket néha szóról szóra magukévá tesznek a gyerekek. Az embereket tetteik és kapcsolataik határozzák meg a gyermek szemében; még nem

látja összefüggéseikben a dolgokat, szívesen veszi át mások nézőpontját. „A jöttetek megjutalmazásával és a rossz tettek megbüntetésével kapcsolatos képzeteket a kozmikus elv szintjére emelik.”¹¹

Az első gyónásra és elszálladozásra készülő korosztály rendszerint alsó tagozatos gyerekekből áll, főleg harmadik osztályosokból. Ebben az életkorban nagyon fogékonyak a gyerekek, és még kritika nélkül fogadják a tanítást. Nehéz elvont fogalmakat átadni számukra, a kézzelfogható valóság, a példák sokat segítenek a befogadásban. Teljesen nyitottak a szentség befogadására, és ösztönösen hisznek a szentség hatékonyságában. Kis hittanosaik szerint ha megesszük Jézust az ostyában, akkor mi is olyan jók leszünk, mint ő. Az Eucharisziára kissé „jóságpirulaként” tekintenek. Az áldozás ebben a korban a gyermek számára azzal a Jézussal való „együttléttel” jelenti, aki jelen van a kenyérben.¹² A szentség vétele elgondolásuk szerint mindenkire egyformán hat, vagyis mindenki jó lesz tőle, függetlenül a szentséget magához vevő személy felkészültségétől, beállítottságától. Ez még a korosztályra jellemző mágikus gondolkodás hatása. „A rítusokba, jelekbe vetett mágikus hit a gyermeki vallásosság szocializálódásának első jele is.”¹³

A fiúk cselekvésközpontú, gyakorlatias felfogása a vallásos dolgok terén is megfigyelhető. Ha nem tartjuk be a templomi szabályokat, akkor bünt követünk el, fontos a vallásos gesztusok pontos megtartása, így leszünk jók Isten szemében. Isten a játékvezető, mi pedig a játékosok, mondják a harmadik fiúk. Ők meg akarnak felelni a nagy, láthatatlan vezetőnek.

A lányok másképpen élik meg a templomi jelenlétet, és Istenhez is másképpen közelítenek. Isten számukra gondviselő apa, aki mindenütt jelen van, és segít, szeret. Számukra nem igazán lényeges a templomi szabályok pontos betartása, mivel tudják: Isten mindenütt jelen van, a Vele való személyes kapcsolat a legfontosabb. A lányok a személyes istenkapcsolatra vágyanak.

9 Diós I. – Viczián J. (szerk.): *Magyar Katolikus Lexikon*, Szent István Társulat, Budapest 1997, III. kötet ■ 10 R. Osmer – J. Fowler: A gyermek- és serdülőkora hitfejlődés szemszögéből, 1. *Embertárs*, 2007/2., 104–107. ■ 11 R. Osmer – J. Fowler: i. m. 106. ■ 12 M. Nemetschek: *Isten a gyermek életében*, Bécs, 1979, k. n., 115. ■ 13 A. Vergote: *Valláslélektan*, Semmelweis Egyetem – Párbeszéd (Dialogus) Alapítvány – Híd Alapítvány, Budapest, 2001, 229.

„A fiúk Istene magán hordja a törvényadó minden ismertetőjelét. A fiúk jobban ügyelnek arra, mit kíván tőlük Isten, mint arra, mit jelent nekik. (...) A lányok Istene viszont a szeretet Istene, aki szeretettel találkozásban ajándékozza oda magát.”¹⁴

Az eltérő felfogás oka a nemek különböző lelki működésében keresendő. Az Ödipuszkomplexus a fiúk számára vetélkedést jelent az apával, aki a leginkább Istenhez hasonló számukra. A lányok számára viszont a szerető apa elfogadásának, figyelmének tapasztalata, az iránta való gyengéd vonzalom jellemző. A büntudat kialakulása is az ödipális konfliktusra vezethető vissza. Ebben az időszakban érez először büntudatot a gyermek az azonos nemű szülővel szemben megnyilvánuló ellenséges érzései miatt.¹⁵

Elsőként Freud foglalkozott a büntudattal. Személyiségelmélete alapján a büntudat a felettes én és az ősen konfliktusának terméke. A felettes én Freud szerint két olyan részből áll – az ideális énből és a lelkiismeretből –, amelyek a szégyen és a büntudat kiváltásában fontos szerepet játszanak. Mindkét rész a szülőktől, a környezettől, tekintélyszemélyektől átvett értékeket, elvárásokat és követelményeket tartalmaz.

A pszichológiai büntudat leggyakoribb formája az empátiás büntudat, vagyis amikor a másik embernek szenvedést okozunk, és ez számunkra is fájdalommal, rossz érzéssel jár. A morális büntudat a törvények, szabályok megszegése miatt alakul ki. Akkor éli meg az ember, ha a morális értékekkel ellentétes döntéseket hoz. A teológiai büntudat esetén kifejezetten Isten és az ember megbicsaklott viszonyáról van szó. A bűn elkövetése ez esetben elsősorban az elkövetőnek árt.

A pszichológiai büntudat feloldásának természetes módja a bocsánatkérés. A morális büntudat esetén ez a bűn bevallása és a kiengesztelés, jóvátétel lehet. A teológiai büntudat feloldásának a bűnbánat a legfőbb módja.¹⁶

A katolikus gyónásban mindhárom fent említett tényezőt megtalálhatjuk. A gyónás előtti önvizsgálatban mérlegre kell tennünk kapcsolatainkat, szűkebb-tágabb környezetünkkel való, valamint Istenhez fűződő viszonyunkat.

A bűn és a büntudat kérdésének megfelelő kezelése nagyon fontos a gyerekekkel való foglalkozás során. A gyermekek gyónásra való felkészítésénél megpróbáljuk figyelembe venni, és a gyermekek fejlettségi szintjéhez igazítani a fent említett szempontokat.

Erikson egész emberi életutat átfogó, epigenetikus (jelentése: géneken túli, gének feletti) fejlődési modelljében minden szakasznak megvan a belső ellentmondása. A fejlődési szakaszok feladata, hogy megbirkózzunk ezekkel a belső ellentmondásokkal. Akkor alakul sikeresen a személyiség, ha az egyes szakaszokban képesek voltunk erre. Óvodáskorban a büntudat és a kezdeményezőkézség konfliktusa jellemző, az iskoláskor alapfeszültségét pedig a teljesítmény és a kisebbségi érzés kettőssége okozza. A szülők, nevelők szerepe ebben az időszakban nagyon hangsúlyos a gyermek helyes fejlődésében. A kóros büntudatkeltés életre szóló problémákat, sérüléseket okozhat.

A gyermeki büntudat kapcsán Piaget folytatott vizsgálatokat gyermekek körében. A kisgyermek büntudata ezek alapján az okozott kárral arányos, mivel csak körülbelül kilencéves korától képes figyelembe venni a szándékosság tényét.

A hazugsággal kapcsolatban fontos tudni, hogy a gyermek számára hat-hét éves koráig nincs határozott választóvonal az igaz és a nem igaz között. Az igazságra törekvés számára még nem belső szükséglet, csak a felnőttek elvárása, utasítása.¹⁷ Csak tízéves kora körül kezdi integrálni a szabályokat, és cselekedeteit szigorúan ezekhez mérni. Az első gyónás idején, tíz-tizenévesen még ezen a szinten áll, a továbblépésre csak rá figyelő, őt segítő, ösztönző személyekkel való kapcsolatokban van lehetősége, valamint értelmi fejlődése járul hozzá ehhez.

14 A. Vergote: i. m. 230. ■ 15 Frenkl S. – Rajnik M.: *Életesemények a fejlődéslelektan tükrében*, Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – Semmelweis Egyetem, Budapest, 2005, 56. ■ 16 Horváth-Szabó K.: *Vallás és emberi magatartás*, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba, 2007, 96. ■ 17 Tomcsányi T.: Bűn, büntudat, szégyen. In Jelenits I. – Tomcsányi T. (szerk.): *Tanulmányok a vallás és lelektan határterületéről*, Semmelweis Egyetem – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest, 2003, 123.

AZ ELSŐ GYÓNÁSI ÉS ELSŐÁLDOZÁSI FELKÉSZÍTÉS MENETE

Az első gyónásra és elsőáldozásra való felkészítésnek egyházunkban nagy múltja van. Általában alsó tagozatos gyerekek vesznek részt a foglalkozásokon, plébániánként változó formában. Vannak olyan egyházközségek, ahol kétéves felkészítést tartanak, és van, ahol csak néhány alkalommal találkoznak a gyerekekkel elsőáldozás előtt.

Kisvárosunk plébániáján minden évben más-ként zajlott a felkészítés. Néhány évvel ezelőtt elhatároztuk, hogy megpróbálunk egységes, a gyerekeket megszólító felkészítést kidolgozni, mert az előző években láttuk, hogy nem igazán értették, mi történik velük. Sokan csak szüleik, nagyszüleik unszolására lettek elsőáldozók, és utána nem láttuk őket többet a templomban. A felkészítőt minden évben újra átgondoljuk az adott évfolyam adottságait, létszámát figyelembe véve. Nagyon fontos szempont például, hogy hányan lesznek elsőáldozók a templomba járó családok gyerekeiből, mert ebben az esetben több háttérsegítségre, otthonról kapott megalapozásra számíthatunk. Ellenkező esetben, vagyis a hívő családi háttér nélküli gyerekeknél jobban kell alapoznunk.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a felkészítés középpontjában Jézus Krisztus álljon. A vele való találkozás lehetőségéről beszélünk egész évben, személyes jelenlétét próbáljuk megéreztetni a gyerekekkel minden alkalommal. A szerető, gyógyító, ránk nagyon vigyázó Isten képe határozza meg a felkészítéseket. Azt szeretnénk, hogy Istent Jézuson keresztül lássák meg a gyerekek. Próbáljuk minél élményszerűbbé tenni az alkalmakat, hogy feltöltődjenek, és szívesen készüljenek az elsőáldozásra. Az egyik gyerek elárulta, hogy kezdetben félt ezektől a szombati felkészítőktől, mert úgy gondolta, hogy biztosan ugyanolyan unalmasak lesznek, mint az iskola. Ám kiderült, hogy érdekesek, ezért szívesen jött.

Az általunk kidolgozott felkészítés egy éven át tartó, havi rendszerességű program, mely a gyermekeknek egy szombat délelőtti alkalomból áll, a szülőknek pedig egy csütörtöki esti beszélgetésből.

A gyermekek programjának kidolgozásakor arra törekedtünk, hogy főleg érzelmileg hangoljuk rá őket a szentségek vételére. A vallás elsősorban felnőtteknek szóló világa sok gondot okoz a gyerekek számára, hiszen nehéz szavakat használunk (például megtestesülés, feltámadás), és nehéz fogalmakkal dolgozunk (például átváltoztatás, szentségek, kegyelem). A gyerekek számára érthetővé és érdekessé kell tenni ezeket, hiszen a lényeg – *Isten szeret téged, találkozni akar veled, és hazavár* – nagyon egyszerűen megfogalmazható.

A felkészítő alkalmakon játék, éneklés, bábozás, kirándulás, „színjátszás” a program, sokféle módon próbálunk közelíteni a központi témához, vagyis a Krisztussal való találkozáshoz. A felkészítőkön kiscsoportokban, illetve párosan dolgoznak a gyerekek, és a végén együtt átvesszük a legfontosabbakat. Minden alkalommal kapnak egy kis összefoglalót is, amely az aktuális alkalom legfontosabb gondolatait tartalmazza.

A FELKÉSZÍTŐ PROGRAM HAVI ESEMÉNYEINEK VÁZLATA

1. alkalom (október): kirándulás

Az első alkalommal az a célunk, hogy rávezessük a gyerekeket: Krisztus szereti őket, és mindig velük akar lenni. Azokat a „helyeket” keressük a kirándulás során, ahol vele találkozhatunk (Szentírás, embertárs, szentmise, ima).

Akadályversenyt találtunk ki, amelynek során a gyerekek olyan személyekkel találkoznak, akik ismerték Jézust. Például egy evangélistával, aki éppen most írja le emlékeit Jézusról, tehát a Szentírás az a „hely”, ahol a legtöbbet megtudhatunk róla. Egy másik állomáson két, Jézust kereső asszonynak segítenek, akik nem boldogulnak a rejtvényben elrejtett szavak megfejtésével. A szavak azért fontosak számukra, mert a tanítványok szerint azok mutatják meg, hol találkozhatunk Jézussal. Egy későbbi állomáson vándorra találnak, aki megsérült, és felsegítése után megkérdezi tőlük, miért voltak vele annyira jók. A gyerekek arra hivatkoznak, hogy Jézus kér erre minket. (A vándor ügyesen rávezeti őket, ha nem tudják rögtön a jó választ.) Minden állomáson kapnak egy képdarabot, melyekből a turi-

ni leplen látható Krisztus-arcot állíthatják össze a túra végén.

A program végén betérünk a templomba, és ott is felfedezzük a mindig jelen lévő Jézust (örökméces, szentségtartó). Végül a tőle tanult imával hívjuk magunk közé Krisztust.

2. alkalom (november):

foglalkozás a plébánián

A második alkalommal a lelkiismeret „bemutatója”, a lelkiismeret mint Isten szavának felismeretése, melyen keresztül Jézus vezet minket, a helyes és helytelen cselekvések megbeszélése és a bűntudat, bűnbánat fogalmának megismerése, tisztázása a célunk.

Módszerünk két tanulságos történet előadása a gyerekek bevonásával, melyek szereplői helyesen, illetve helytelenül reagálnak a lelkiismeret szavára.

Az első történetben a gyerekek kigúnyolják egyik társukat a háta mögött. Az egyik gúnyolódo gyerekek megszólal a lelkiismerete (csengőszó), hogy nem kellene ilyet tenni, mégsem hagyja ott a többieket. Éjjel aztán nem alszik jól, bántja a cinkossága. Másnap döntés előtt áll: tovább piszkálják a társukat, vagy ő kiszáll a csapatból, és megvédi a másikat.

A második történetben két diák dolgozatában ugyanaz a hiba szerepel. A tanár megkérdezi a jelen lévő tanulót, hogy melyikük esett a másiktól. Az rákenni a dolgot távol levő társára. Este bántja a lelkiismerete, és megbeszéli az édesapjával, hogy mit tegyen. Másnap cselekednie kell...

A történetek eljátszása után kiscsoportban beszélgetünk a gyerekekkel arról, hogyan tetszett nekik a két kis történet, mely szereplők helyébe képzeltek magukat, és hogyan cselekedtek volna a helyükben. A foglalkozás végén mindenki iránytűt készít magának, amely a lelkiismeret iránymutatójára emlékezteti majd. Közös imával zárjuk az alkalmat.

3. alkalom (december):

adventi lelkinap a templomban

Ezen az alkalmon a bűnbeesés történetét játszunk el. A bibliai történetet kicsit kibővítjük, a

szereplők maguk a gyerekek. Néhány gyereket előzőleg megkérünk, hogy vállalják el a szerepeket, előtte összeolvassuk a szöveget, és néhány jelmezt is készítünk.

A jelenet után csoportokra oszlunk, és megbeszéljük a látottakat. Ezután öt állomáson várják a vezetők a csoportokat. Minden állomáson egy-egy fontos, a gyerekek életében is gyakran előforduló bűnről beszélgetünk, mesélünk, bábozunk, „vetélkedőzünk”.

Az első állomáson egy hitoktató kollégám által rajzolt képregény képeit kell időrendi sorrendbe állítaniuk a gyerekeknek. A képeken egy mértéket nem ismerő kisgyerek története követhető nyomon, aki beteg lett a sok evéstől. Ezután a mértékletesség és túlzás ellentétéről beszélgetünk.

A második állomáson egy jelenetet bábozunk el a gyerekeknek, amelyben a két testvér összevész egy apróságon, és emiatt nem játszanak egymással, végül azonban kibékülnek, mert unalmas egyedül duzzogni. Itt a harag és megbocsátás a beszélgetés témája.

A harmadik állomáson Kukaccal, a kézre húzható bábfüával találkozunk a gyerekek, aki nagyon kedves, de nagyon szeret lódtítani. Itt a hazugság és az igazmondás kérdéséről beszélgetünk.

A negyedik állomáson két csúfolódó gyereket láthatunk a hittanosok. Csúnyán bosszantják, csúfolják egymást. A jelenet után megvitatjuk a látottakat.

Az ötödik állomáson Holle anyó meséjét hallgatják meg a gyerekek, és a lusta lány kapcsán a lustaságról beszélgetünk.

Az állomások forgószínpadszerűen működnek, vagyis a gyerekeket öt csoportra osztjuk, és minden állomást felkeres egy csoport, majd továbbmennek egy másik állomásra.

Minden állomáshoz tartozik egy szentírási idézet is, amelyet megbeszélünk. A kiscsoportokban hangsúlyt fektetünk a személyes megszólalásra. Minden gyermek hozzászólhat, és megoszthatja személyes élményeit a többiekkel. Egyes történeteknél azt is átgondoljuk együtt, hogyan lehet jóvátenni az említett rosszaságot, mikor lesz újra tiszta a lelkiismeretünk.

Az alkalom végén bemegyünk a templomba, és kis csendet tartunk: saját szavainkkal imádkozunk rosszaságaink leküzdéséért.

4. alkalom (január):

közös lelkigyakorlat a szülőkkel

Ezen az alkalmon a tékozló fiú történetén keresztül világitjuk meg a mennyei Atya jóságát, elfogadó, átölelő szeretetét, és azt, hogy mindig van kihez hazamenni, ha hibáztunk.

Módszerünk különleges bábozás, amelynek során ólomból készült, körülbelül negyven centiméteres, beöltöztetett bábfigurák segítségével jelenítjük meg a bibliai történetet. A meghívóban nem áruljuk el a témát, csak megkérjük, hogy szülő és gyermeke együtt jöjjen. A természet úgy rendezzük be, hogy a szülők és gyermekeik egymás mellett ülnek, páronként kissé elkülönülve. A bibliai történetet némileg aktualizáljuk, néhány korunkra jellemző fordulatot is teszünk bele.

A mesélő egy hatalmas üres szőnyeg mellett kezdi mondani a történetet, először csak a környezetet leírva. A bábokat mozgató személy lassan, a mesélő tempójához igazodva felteszi a különböző tárgyakat a szőnyegre (például erdők, mezők, folyó, házak), és az egyes tárgyak elhelyezésénél bevonja a gyerekeket (például karám-építés, ház és környéke fakockákból). A mesélő két helyen is megszakítja a történetet, ekkor kérdéseket tartalmazó lapokat osztunk ki a szülőknek és a gyerekeknek, amelyekre a történethez kapcsolódva arról kell írniuk néhány sort, hogyan bántjuk meg egymást, és hogyan tudunk megbocsátani.

Az előadás tulajdonképpen három egységből áll. Az első részben az *örökség* a fő téma, a páros beszélgetés is erről szól szülő és gyermeke között.

Az *első téma* a gyerekeknek: Te mit kapsz a szüleidtől? Mit köszönhetsz meg nekik? Szülőknek: Milyen lelki, szellemi, anyagi értékeket szeretnél átadni a gyermekednek?

A második egységben az *örökség eltékozlásáról* esik szó, vagyis a bűnnel és gyengeségeinkkel való találkozásra adódik lehetőség.

A *második téma* a gyerekeknek: Akkor távolodtam el tőletek, amikor... Szülőknek: Az nehéz számomra, amikor...

A harmadik egység a *hazatalálásról*, vagyis a bűnbánatról, bocsánatkérésről szól. A *harmadik*

téma a gyerekeknek: Mit éreztél, amikor bocsánatot kértél a szüleidtől? Mi volt benne a nehéz? Mi volt benne a jó? Szülőknek: Fontos-e neked, hogy a gyermeked bocsánatot kérjen tőled? Miért? Mennyire vagy megbocsátó?

A kérdések, témák inkább a gyermek esetleges rosszaságaira, engedetlenségére vannak kihegyezve, arról nem szól a beszélgetés, hogy mi, szülők tudunk-e bocsánatot kérni. Ezen a ponton célszerű lenne változtatni egy kissé a megadott szempontokon.

Nagyon jó látni az összebújó szülő-gyermek párosokat. Egyszer az egyik szülő az alkalom végén megköszönte, hogy együtt tölthette a gyermekével ezt a szép délelőttöt. Pedig valójában egymást ajándékozták meg egy őszinte, mély beszélgetéssel.

Az alkalom végén kiscsoportokra osztjuk a szülőket, és megbeszéljük velük, hogyan élték meg a gyermekükkel való páros beszélgetést. Pozitív visszajelzéseket kapunk: sokan nagyon bensőségesnek, meghatóknak és hiánypótlónak érzik a páros beszélgetéseket, és azt kérik, hogy további hasonló jellegű alkalmakat is szervezzünk nekik.

A gyerekekkel eközben az egyik hitoktató foglalkozik, akivel megbeszéljük a történet tanulságait, majd kis füzetet készítenek a kiosztott papírokból, amelyekre saját és szüleik gondolatait jegyzik fel.

5. alkalom (február): próbagyónás

Ezúttal a bűnbánat szentségével való konkrét találkozást ismertetjük meg a gyerekekkel. Az előző években azt tapasztaltuk, hogy hittanosaink némi szorongással gondolnak az első gyónásra, mert annyira ismeretlen, szokatlan számukra a helyzet.

Úgy láttuk hát jónak, hogy gyakoroltatjuk velük.

Mesés bevezető után egy lelkes apuka segítségével „gyakoroljuk” a gyónási helyzetet, vagyis egyesével bemennek a gyerekek a gyóntatóhelyiségbe, és elbeszélgetnek a papot játszó apukával, aki baráti tanácsokkal látja el őket a gyónással kapcsolatban.

Eközben kis lelkítükröt készítettünk a gyerekekkel, amelyen a leggyakoribb bűneinket és a

lelkiismeret-vizsgálati szempontokat gyűjtjük össze, mintha Jézus segítene minket a helyes „útvonalon” megtalálásában.

Az alkalom végén megkérdezzük a gyerekeket, hogyan érezték magukat a „próbagyónási” helyzetben.

6. alkalom (március):

kirándulás a ciszterci nővérekhez

Kismarosra

Az alkalom célja az oltáriszentség alapításának bemutatása.

Az utolsó vacsora történéseit játsszuk el a gyerekekkel. Jézus megmossa a lábunkat, és nekünk ajándékozza magát a kenyér és a bor színében. (Kismaroson a plébános alakította Jézus szerepét; mi, többiek mind a tanítványaiként figyeltük. Nagyon jó volt, hogy csak mi voltunk az apátság templomában: egészen az oltár elé kuperodhattunk, Jézus mellé bújhattunk. Szabadon lehetett kérdezni az oltáriszentségről az atyától, aki a gyermekek nyelvén válaszolt. Néhány velünk lévő felnőtt elmondta, hogy mit jelent számára az áldozás, és milyen élményei vannak gyerekkorából az elsőáldozásról. A gyerekek visszajelzéseiből úgy tűnik, hogy megértették és átélték a magát nekünk ajándékozó Jézus jelenlétét az eucharishtiában.)

7. alkalom (április):

előkészület a szentáldozásra

Jézus fogadására készülünk, és az ajándékozó Krisztus iránti hála kifejezése a célunk.

Módszer: ünnepi lakomára készülünk, ahol mi leszünk a vendégek. Mindenki tányéralátétet készít magának, amelyre ráírja a jó tulajdonságait, erősségeit; ezekkel várja a vendéget, aki egy ostyá formájában Krisztus lesz. Az ostyára ráírjuk: „Krisztus nagyon szeret téged, X. Y., és mindig a vendéged akar lenni a szívedben.”

Az alkalom második felében szentmisén veszünk részt, melyen csak az elsőáldozásra készülő gyerekek vannak jelen. Kissé rendhagyó ez a mise, mert a pap néha megáll, és néhány szóval elmagyarázza, mi történik, mit miért csinál, hogy a gyerekek számára minél jobban érthető

legyen. Mindnyájan az apszisban ülünk, egészen az oltár körül, szorosan egymás mellett. Más alkalmakkor csak a ministránsok vannak ilyen közel a miséző paphoz és az oltárhoz, de most a miénk a templom! Szinte az utolsó vacsora hangulata válik érzékelhetővé a gyerekek számára, mert a miséző pap most csak nekik változtatja át az ostyát, és megmagyarázza a mozdulatok és mondatok jelentőségét. (Szinte azt szeretné az ember, hogy minden mise ilyen melengetően családias és egyben Isten-közeli legyen!)

BŰNBÁNATI LITURGIA GYEREKEKNEK AZ ELSŐ GYÓNÁS ELŐTT

A gyónás, bűnbevallás, bűnbánat fogalmait nehéz megértetni a gyerekekkel. Fontos, hogy ne okozunk nekik kóros lelkiismeret-furdalást. Nem egyszerű a helyes egyensúly megtalálása a felkészítés során.

A gyerekek szintjéhez, gondolatvilágához, szókincséhez igyekszünk alkalmazkodni. Sok játék, éneklés, történet segítségével visszük közelebb őket a szentségek vételéhez, így próbáljuk megéreztetni velük az esemény fontosságát és szépségét.

Ennek az alkalomnak az a legfontosabb üzenete számomra, hogy hibáink, rosszaságaink belátása, bevallása fontos és felszabadító. A gyónás megtisztító alkalom, gyógyító szentség, ezért érdemes vele élni, ha szükségét érezzük. A feloldozásról hallva a gyerekek megérik, hogy mindig van megbocsátás, és lehet újrakezdeni megtisztult belsővel. (A gyónásról való beszélgetések során gyakran alkalmazzuk a „bepiszkolódás” kifejezést.)

Számunkra, hitoktatók számára ez mindig örömteli, izgalmas alkalom. A munkánk gyümölcse is, hogy a gyerekek milyen élménnyel jönnek ki a gyóntatófülkéből, milyen a találkozásuk az atyával. A pap visszajelzései is fontosak: hogy milyennek látta a gyerekeket, mennyire vették komolyan az alkalmat, rendszeren felkészültek-e.

Mivel római katolikus plébánia vagyunk, ennek liturgikus életébe kapcsoljuk be a gyerekekkel való foglalkozást. Az első gyónásra a vasárma-

pi szentmise után kerül sor, ezért a mise alatt is készülünk a „nagy találkozásra”.

Plébánosunk különleges hangsúlyt fektet a liturgiára, különösen az ünnepi alkalmakon. Ebbe a ministrálás által sok gyermeket is bevon. Az elsőáldozásra készülőik közül többen aktív tagjai a ministráncsapatnak.

A szentmise után az oltár előtti teret bensőséges helynek rendezzük be, ahová egy fakeresztet teszünk le drapériákra. A kereszt köré rakhatják majd a gyerekek kis kavicsait a gyónás után, letett bűneik jelképeként.

Bűnbánati liturgia – Isten fényében (az alkalom menete):

- Gyülekezés, köszöntés, kereszttetés, kezdőének (hitoktató)
- A tékozló fiú történetének felolvasása (az egyik szülő)
- A pap bevezető gondolatai
- Hálaadás (hitoktató, gyerekek): a gyerekek saját életükből vett példákat olvasnak fel, amelyekért hálát adnak. Célunk az, hogy megérezzék Isten ajándékozó szeretetét.
- Bűnbánati ima. A plébános rövid szövege a rossz viselkedésről, a másoknak okozott sebekről, a gyerekek nyelvén.
- Könyörgések (gyerekek, hitoktató): a gyerekek ismét saját életükből vett példákat olvasnak fel felváltva, hangosan, olyan esetekről, amikor nem voltak jók, majd ezekért Isten bocsánatát kérik.
- Bánatima (a hitoktató vezetésével mind)
- A pap befejező, bátorító szavai

Ezután megkezdődik a gyerekek első gyónása.

Miközben egy gyermek bent van a gyónófülkében, a többiek a padban ülnek, készülnek. Eközben halkán a liturgiához illő zene szól: taizéi dalok szöveg nélkül.

Aki kijött, felvesz egy kavicsot a földről, és leteszi a kereszt elé az oltárhoz. Kicsit még csendben imádkozik, majd készíthet egy rajzot a gyónásáról, Istennel való kapcsolatáról, a tékozló

fiúról vagy más, a témába vágó, benne felmerült dologról. Ha ezzel végzett, a bűneit tartalmazó papírt kivisszük a templom elé, és elégetjük, ezzel is erősítve azt a felismerést, hogy bűnei meglettek bocsátva, el lettek törölve.

Mindig figyelünk a szorongóbb, nehezen oldódó gyerekekre, és néha egyénileg is beszélgetünk velük a felkészítés során. Az első gyónás esetén még hangsúlyosabb ez a figyelem. A konkrét alkalmat pedig igyekszünk barátságossá és egyben mélyé tenni a szimbólumok, a zene és a játékos feladatok segítségével. Emiatt a nehezebben megnyíló gyerekek is jól érzik magukat.

A szülők visszajelzéseiből úgy tudjuk, hogy pozitív élménnyel mentek haza a gyerekek az első gyónás után.

AZ ELSŐÁLDOZÁSRA KÉSZÜLŐ GYERMEKEK SZÜLEINEK TARTOTT FELKÉSZÍTŐ

„A gyermekkatekézis akkor hatékony, ha a gyermek mellett hívő család vagy legalább egy hívő szülő áll, és ha a gyermek láthat maga körül – túl a szülőn – nála idősebb korosztálybeli hívőket és hívő közösséget.”¹⁸

Ahogy a bevezetőben is írtam, rendkívül fontos, hogy az elsőáldozási felkészítést családi eseménnyé lehessen tenni. Célunk a plébánián, hogy lehetőleg az egész család készüljön a jeles eseményre, hogy téma legyen otthon a felkészülés, és ne csak a gyermek magánügye.

A plébánia életének fontos missziós feladata az első gyónásra és elsőáldozásra való felkészítés. Sokan még mindig megszokásból, a nagymama kedvéért vagy egy majdani templomi esküvő érdekében kérik gyermekük elsőáldozását. Ezek a szülők a legtöbbször nem vallásos közegben nevelkedtek, így megszólításuk, a velük való rendszeres találkozás esélyt ad arra, hogy az Isten utáni, bennük szunnyadó vágy felszínre kerülhessen. Talán nagy szavaknak tűnnek ezek, de már sok szülő kezdett a felkészítő foglalkozások révén nyitottá válni a hitre.

¹⁸ Tomka E.: Mikor hatékony a gyermekkatekézis? In Dobos L. (szerk.): *Kateketikai szöveggyűjtemény*, Pécsi Püspöki Hit tudományi Főiskola, Pécs, 2005, 105.

Arra gondoltunk, hogy a szülőket elsősorban gyermekük ügyében próbáljuk megszólítani. A szülői felkészítő alkalmak mindig a gyermek-programokhoz közeli időpontban voltak. Ezeken el tudtuk mondani, hogy mire készülünk a gyerekekkel, mit miért csinálunk. Minden alkalommal visszajelzést kértünk, hogy mit „vittek haza” a gyerekek a felkészítőkről. Úgy láttuk, hogy a szülők egy része, főképp azok, akik sosem jártak templomba, kissé feszengve jöttek el ezekre az alkalmakra. A gyermekeikről beszélgetve azonban kinyíltak: szívesen meséltek, és meghallgatták egymást.

A kezdeti „kötelező itt lenni” hangulat hamar átalakult kellemes beszélgetéssé. A korábbiakban a szülők jó része eltűnt az év során a felkészítő beszélgetésekről, ám amióta személyesebbé tettük őket, már kevesebben maradnak el.

„A hittan akkor érdekli a felnőttet (is), ha az életéről szól, s nem távoli elméletekről. A hitoktatónak az evangéliumi életre kell meghívnia a szülőket, így lesz érdekes a hittan.”¹⁹

Az alábbiakban egy egész tanévre elosztható program vázlatát láthatjuk.

Az alkalmak mindig rövid papi bevezetővel kezdődnek. Ezekben az atyák az esti beszélgetés központi témájáról beszélnek közérthetően, gondolatébresztő módon. Majd kiscsoportokban folytatjuk a beszélgetést.

1. alkalom

Ismerkedés, rövid bemutatkozás, melyet a megbízott hitoktató vagy a plébános vezet. Fontos szempont, hogy körben ülünk, jól lássuk és halljuk egymást. A személyes bemutatkozás után mindenki mond pár szót a gyermekéről, továbbá arról, miért szeretné, hogy elsőáldozó legyen.

Mire készülünk a gyerekekkel? Rövid ismertetőt tartunk az egész tanévet felölelő felkészítőről (konkrétan, programokkal, dátumokkal). Ezt beszélgetés követi arról, kinek milyen élményei vannak a gyermekkori hitről. A kiscsoportokat hitoktatók vagy az előző évi felkészítőn részt vett szülők vezetik.

2. alkalom

Ezen az estén személyes istenképünk a téma. A papi bevezető arról szól, hogyan látták Istent egyes bibliai szereplők. A kiscsoportos beszélgetés témája pedig az Istenről alkotott képünk változása életünk során.

Színes képeket szórunk a padlóra, és megkérjük a szülőket, hogy mindenki válasszon közülük egyet-kettőt; olyat, ami szerinte valamiképpen Istenhez kapcsolódik. A képekről jól lehet beszélgetni; sokat segítenek, hogy a zárkózottabb szülők is megnyíljanak.

3. alkalom

Ezen az alkalmon Jézus személyét állítjuk előtérbe; az atya néhány mondatban bemutatja életét, tetteit és megváltói szerepét.

A beszélgetés módszere: rövid részletet nézünk meg egy Jézus-filmből, majd megbeszéljük, hogyan tekintek Jézusra, kinek tartom, van-e üzenete számomra. Egy másik alkalommal fontos jézusi mondatokat írunk ki a Szentírásból kis papírokra (például: „Én vagyok az út...”; „Ne féljetek!”), mindenki választhat belőlük, és arról beszélgetünk, hogy kit miért éppen ez vagy az a történet érint meg.

4. alkalom

Közös lelkinap a gyerekekkel a tékozló fiú története alapján, lásd fentebb. Ez után arra biztatjuk a szülőket, hogy gyermekeikhez hasonlóan, velük egy időben ők is gyónjanak.

5. alkalom

A téma a személyes istenkapcsolat. Az alkalom papi bevezetője az imádkozásról, elcsendesedésről szól. A beszélgetés módszere a következő: Isten-kereső versekből válogatunk idézeteket, és leszórjuk őket a padlóra. A szülők választhatnak közülük, majd párba rendeződve beszélgetnek az általuk választott versről. A végén mindenki elmondhatja meglátásait a témáról.

¹⁹ Tomka F.: i. m. 108.

6. alkalom

Találkozás Istennel. A papi bevezető arról szól, hogy melyek Isten alkalmai az életünkben. Itt különösen fontos kiemelni az eucharisziát mint az Istennel való találkozás egyik konkrét formáját.

Az este folyamán átmegyünk a templomba, ahol előzőleg a padokra ragasztunk az eucharisziával kapcsolatos idézeteket, a szülők elolvassák ezeket, majd leülnek a padba. Ezután rövid, vezetett szentségimádás következik, majd körbeálljuk az oltárt, és a pap néhány kedves, személyes szó kíséretében sorban megáldja a szülőket.

Fontos, hogy a résztvevők mindig elmondhassák meglátásaikat, tapasztalataikat, az előadások nem elegendőek. A legtöbb szülő akkor érzi, hogy érdemes volt részt vennie az alkalmon, ha az ő gondolataira is kíváncsiak, és nem csupán „fejtágításról” van szó.

Az utolsó alkalommal kis kérdőívet töltetünk ki a szülőkkel arról, mi a véleményük a szülői felkészítésről, és milyennek ítélik gyermekük készségét az elsődözásra, első gyónásra.

Gondot jelent a széttört családokból érkező gyermekek és szüleik esete, akik sajátos helyzetüknél fogva nem családtként vesznek részt a felkészítésen. Számos problémát okoz a hétfégi programoknál a szülői láthatás kérdése. Ha az egyik szülőnek nem fontos a felkészítés és a szentmisén való részvétel, annak mindig a gyermek látja kárát. Az ilyen családokból érkező gyermekek több odafigyelést, szeretetet igényelnek, hiszen bizonytalan talajról érkeznek. A felkészítő alkalmak utáni idő jó lehetőséget kínál a velük való beszélgetésre, ugyanígy a szülői alkalmak után a szüleikkel.

Több szülő megemlítette, hogy a gyermekekkel mondandó imáról jó volt beszélgetni, és szívesen folytatnának eszmecsere-t a gyermeknevelésről is. A gyermekükkel való kapcsolatot erősítette a tékozló fiú történetéről szóló alkalom. Több ilyen közös, gyerekes programot javasoltak. Egy sokgyermekes szülő megjegyezte, hogy számára a felkészítőknél való részvétel szinte missziós feladat, mert már két másik gyermekével is végigcsinálta. Ez tanulság arra nézve, hogy ezeket a szülőket érdemes jobban bevonni

a felkészítésbe, továbbá hogy minden évben cél-szerű színesíteni a programot.

UTÓGONDOZÁS

A gyermekek számára a nyár elején megtartandó hittantábor a legfőbb alkalom a további együttlétre, amelynek során kötetlenebb, még játékosabb formában ismerkedünk egy-egy szent életével vagy egy-egy bibliai szereplővel. Mindennap táborig misén is részt veszünk, amely mindig rendhagyó: körbeülhetjük az oltárt, a prédikáció beszélgetős jellegű. A tábor mint forma az egyik legjobb pedagógiai alkalom, lehetőség a gyerekek fejlesztésére, közösséggé kovácsolására. Célunk mindig a közösség erősítése. Hiszünk abban, hogy az egész hittanos év megkoronázása a tábor, amelyen többet tanulnak és éreznek meg a hitből, mint egész évben. A tábornak megtartóereje is van, hiszen vonzó program a gyerekek számára, és általa jobban kötődnek a templomi közösséghez. Szeretnénk, hogy egy se vesszen el közülük (Mt 18,14).

Ősztől mindig ismét várjuk a gyerekeket a hittanórákon, de ezekre sajnos már nem mindenki jön el a tavaszi elsődözők közül. Ennek legfőbb oka a családi háttérben keresendő. Ahol fontos a templomba járás, a hit, ott nem maradnak el a gyerekek. Számukra az a fontos, ami a szüleiknek is az. Elsősorban a pozitív szülői példa és a kortársak jelenléte motiválja a gyerekeket a templomi közösséghez tartozásra.

A szülőket is megpróbáljuk bekapcsolni a plébániai közösség életébe. A következő évi szülői felkészítésnél mindig többen segídenek csoportsegítőként. Tapasztalataik, élményeik sokat segítenek az új tagoknak. Vannak szülők, akik a táborozás során segítenek a háttérmunkákban. Hívjuk és várjuk őket a plébánia egyéb, felnőtteknek szóló programjaira is. Új kezdeményezés, hogy csoportként maradjanak együtt, ha van kedvük hozzá.

ZÁRSZÓ

Lelkigondozóként még „emberközpontúbbá” próbáljuk tenni felkészítő alkalmainkat. Így több személyes beszélgetésre van lehetőség

mind a gyerekekkel, mind szüleikkel. Több alkalommal a felkészítők után arra kérek egy-egy szülőt, hogy beszéljünk a gyermekéről. Ilyenkor gyakran kiderül, hogy súlyos konfliktusok vannak a családban a szülők között. Ez számomra rögtön érthetővé tette a gyermek viselkedését. Akadt olyan szülő is, aki nevelési kérdésben kért tanácsot.

Ezek a személyes beszélgetések a legtöbbször spontán alakultak ki, és akadt köztük olyan, amely átalakult lelkigondozássá. Kapcsolatunk

alapja a hitoktatás volt, és számomra teljesen természetesen adódott hozzá a lelkigondozói szempont.

A felkészítés során egyre tudatosabbá vált bennem, hogy nem csupán hitoktatásról van szó. Néha tanárként, néha szülőként, néha segítőként kell a szülőket megszólítanom, kísérnem. A segítői magatartásra, úgy érzem, egyre nagyobb szükség van, hiszen sok a diszfunkcionális családból érkező gyermek és a magányos szülő.

